

11.8.2025

Työ- ja elinkeinoministeriö
Lausuntopalvelu.fi**ASIA Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta VN/25055/2023**

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta. Huoltovarmuuden turvaamisesta vuonna 1992 annettu laki kumottaisiin. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi vuonna 1982 säädettyä turvavarastolakia.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa huoltovarmuuslainsäädännön kokonaistarkastelun tulevalla vaalikaudella sääntelyn ajantasaistamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 12.1.2024 poikkihallinnollisen työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) sekä Huoltovarmuuskeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (455/2008) uudistamista. Lakityöryhmän asettamisen yhteydessä ministeriö perusti rahoituksen alatyöryhmän. Lisäksi työryhmä on perustanut materiaallisen varautumisen alatyöryhmän. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle budjettilakina syyskuussa 2025.

Esityksen tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus, mikä vastaisi paremmin muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä selkeyttäisi Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisasemaa. Huoltovarmuuskeskuksella on tällä hetkellä hallintotehtäviä ja se käyttää merkittävääkin julkista valtaa. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät säädettäisiin nykyistä selkeämmin lain tasolla sen varmistamiseksi, että sääntely täyttää perustuslaissa säädetyt vaatimukset. Samalla Huoltovarmuuskeskuksen hallintomallia uudistettaisiin vastaamaan paremmin valtion virastomallia. Huoltovarmuuskeskuksen työntekijöiden työsuhteet muutettaisiin virkasuhteeksi. Eri ministeriöiden mahdollisuuksia osallistua Huoltovarmuuskeskuksen ohjaukseen parannettaisiin perustamalla horisontaalisesti toimiva Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä.

Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoimenpiteiden rahoitusmalli uudistettaisiin siten, että osa rahoituksesta tulisi valtion talousarviosta ja osa huoltovarmuusmaksusta. Muutosten tavoitteena on varmistaa Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusrahaston riittävä rahoituksen taso.

Valtion varmuusvarastoja koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin määrittelemällä valtion varmuusvarastojen perustamisen sekä käyttöönoton menettelyt. Lakiin lisättäisiin säännökset tuotantovarauksista ja suorituskykyvarauksista. Lisäksi turvavarastolakiin esitetään tehtäväksi lähinnä teknisiä muutoksia.

11.8.2025

Julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyömalliin ei tehtäisi merkittäviä muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian vuonna 2026.

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa. Alla on vastauksemme Lausuntopalvelussa.

Lausunnonantajan lausunto

1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus, joka vastaisi nykyistä paremmin muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä selkeyttäisi Huoltovarmuuskeskuksen asemaa viranomaisena. LPY kannattaa tätä tavoitetta. Yhdistyksen mielestä on tärkeää, että muutoksen edellyttämät sääntelymuutokset toteutetaan huolellisesti, jotta ne eivät vaaranna nykyistä huoltovarmuuden toimivaa yhteistyömallia.

Suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän keskeinen vahvuus on viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen välinen tiivis ja pitkäjänteinen yhteistyö. LPY:n näkemyksen mukaan yhteistyö on nykyisin toimivaa eikä sitä ohjaavien säännösten muuttamiselle siten ole erityistä tarvetta.

Esityksen mukaan käytännön varautumistyön painopistettä siirretään elinkeinoelämän johdolla toimivasta poolityöstä viranomaisvetoiseen toimintamalliin. Esimerkkeinä tästä ovat Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän sekä poikkihallinnollisen valtionhallinnon huoltovarmuuden yhteistyöryhmän perustaminen ja niiden tehtävät.

2–3 §

Ei lausuttavaa.

4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Pykälän perusteluissa on esitetty vain esimerkinomainen listaus huoltovarmuuden kannalta välttämättömistä kriittisen infrastruktuurin aloista. LPY:n mielestä on tärkeää, että laissa esitetään kattava listaus kriittisenä infrastruktuurina pidettävistä aloista ja tätä listausta käytetään yhteneväisesti koko lakiesityksessä.

5–10 §

Ei lausuttavaa.

11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Lakiesityksen mukaan elinkeinoelämän toimijoiden (järjestöjen ja yritysten) rooli sekä poolien että Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksessa on vähenemässä merkittävästi. Tämä muuttaa nykyistä hyvään yhteistyöhön perustuvaa toimintatapaa.

11.8.2025

Pykälän 11 toisen momentin mukaan Huoltovarmuuskeskus nimittää sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielinten jäsenet. Näiden toimielinten tehtäviä ei kuitenkaan kuvata lakiesityksessä. LPY:n näkemyksen mukaan kullakin poolitoimikunnalla pitäisi olla nykyisen toimintamallin mukaisesti (vrt. Huoltovarmuuskeskuksen työjärjestys 2020) nyt esitettyä merkittävämpi rooli poolinsa toiminnan ohjaamisessa. Se varmistaisi elinkeinoelämän toimijoiden roolin säilymisen toiminnan ohjauksessa ja parantaisi siten elinkeinoelämän sitoutumista huoltovarmuustyöhön. Lähtökohtaisesti poolitoimikunnassa olisi oltava edustettuna Huoltovarmuuskeskus, sektoriministeriö sekä poolin keskeiset jäsenyritykset tai niitä edustavat järjestöt.

LPY muistuttaa, että valmiutta ja varautumista edistävä työ on pitkäjänteistä. Siksi vuosittaista tavoitteenasetantaa on täydennettävä myös pidemmän aikavälin tavoitteilla.

Pykälän kolmannen momentin mukaan poolien tehtävä on edistää viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen välistä yhteistyötä huoltovarmuusasioissa sekä ylläpitää ja kehittää huoltovarmuutta, varautumista ja jatkuvuudenhallintaa oman toimialansa yritysten ja organisaatioiden verkostossa. Tämä tehtävä on eri kuin Huoltovarmuuskeskuksella. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä esimerkiksi kohdentuu vain normaaliolojen vakaviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Poolien tehtäväkenttään kuuluu myös edellä mainitulla tavalla jatkuvuudenhallinnan edistäminen ja yleisemmin valmiuden ja varautumisen edistäminen. Tämä poolien tehtäväkentän määritelmä on siten ristiriidassa 1 §:n kanssa, jonka ensimmäisessä momentissa puhutaan normaaliolojen vakavista häiriötilanteista ja poikkeusoloista. Sama rajausta on myös ainakin 4 §:n kohdissa 1 ja 2.

Poolien tehtävät ovatkin ajallisesti tai häiriön vakavuudella tarkasteltuna laajempia ja huoltovarmuutta edistävät toimet kohdentuvat myös normaaliolojen häiriöihin ja organisaatioiden jatkuvuudenhallintaan. Varautumistoimia ei voida aloittaa vasta normaaliolojen vakavista häiriötilanteista.

Kun otetaan huomioon poolien ja Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien erot sisällöltään sekä laajuudeltaan häiriön vakavuuden suhteen, voidaan poolien ohjauksen osalta perustellusti harkita rakennetta, jossa poolien sekä myös sektorien ja toimikuntien ohjaus olisi Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän sijaan huoltovarmuusneuvostolla sekä poolien omissa toimielimissä eli poolitoimikunnissa.

Poolien, sektorien sekä toimikuntien toimintaa koskevia perusteluja on lakiesityksen eri kohdissa. LPY:n mielestä olisi tarkoituksenmukaista koota kyseisiä toimielimiä koskevat perustelut tämän 11 §:n yhteyteen, jotta näiden toimijoiden tehtävät tulevat kuvatuksi selkeämmin ja yhteneväisesti.

12–13 §

Ei lausuttavaa.

14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

Yksityisen sektorin toimijoiden rooli julkisen sektorin järjestämisvastuulla olevien sote-palveluiden tuottajina on jo nykyisin merkittävä ja mitä todennäköisimmin kasvamassa tulevaisuudessa. LPY esittää, että pykälän 14 perusteluihin kirjataan seuraava: *Valtion varmuusvaraston*

11.8.2025

materiaaleja voidaan käyttää niin julkisen kuin yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannossa.

15 § Tuotantovarausten ja suorituskyykyvarausten hankinta

Suorituskyykyvarausten tekeminen on tärkeä osa varautumista myös sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuolto tarvitsee runsaasti muitakin resursseja kuin vain materiaaleja. Esimerkiksi osaava henkilöstö ja toimivat tilaratkaisut ovat keskeisiä soten palvelutuotannolle. Pykälän perusteluissa painottuu vahvasti materiaalsen varautumisen näkökulma. Esityksessä jää epäselväksi, onko tuotantovaraussopimuksilla tarkoitus turvata myös palveluiden saatavuus häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

LPY pitää tärkeänä, että myös erilaisten palveluiden hankinta mahdollistetaan tällä menettelyllä. Terveyspalvelut ovat yksi esimerkki toimialasta, jolla palveluiden sisällyttäminen tuotantovarausten piiriin on tärkeää. Tuotantovarausten piiriin voisi sisältyä esimerkiksi leikkaustoi-menpiteitä ja lääkärin vastaanottokäyntejä.

16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuismaksu

Poolien toimintamenojen siirto valtion talousarvioon lisää byrokratiaa ja voi tehdä poolien toiminnasta nykyistä kankeampaa. LPY:n mielestä poolien toimintamenot täytyy säilyttää huoltovarmuusrahaston kuluina. Tämä selkeyttäisi elinkeinoelämän järjestöihin sijoitettujen poolien toimintaa ja niiden talousohjausta.

17–29 §

Ei lausuttavaa.

Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

LPY pitää tärkeänä, että elinkeinoelämän toimijoiden (yritysten ja niitä edustavien järjestöjen) merkitys, rooli ja tehtävät huoltovarmuustyössä ja sen kehittämisessä sekä varautumisessa kirjataan lakiin esitettyä selkeämmin.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja